

ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»

ДЕОНТОЛОГІЯ

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності 231 «Соціальна робота»

(Шифр за ОПП ПП 6)

Кіровоград - 2016

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: _ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри соціальної роботи Акімова Н.В., к.філол.н.

Обговорено та рекомендовано до видання Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Протокол від «__» _____ 20__ року № __

«__» _____ 20__ року Голова _____ Г. Ю. Шаркова

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “ Деонтологія ” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 231 «Соціальна робота».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є знання основи професійної етики соціального працівника, етичної комунікації в професійній діяльності, про способи її використання у практичній діяльності; сформувані вміння і навички реалізації професійної етики на практиці.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, соціологія, філософія, соціальна психологія

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Професійно значимі цінності соціальної роботи, їх сутність, типологія

Змістовий модуль 2. Основні етапи становлення та розвитку ціннісних підстав соціальної роботи

Змістовий модуль 3. Деонтологічні питання соціальної роботи

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу «Деонтологія» полягає в тому, щоб надати студентам необхідні знання основ професійної етики соціального працівника, етичної комунікації в професійній діяльності, про способи її використання у практичній діяльності; сформувані вміння і навички реалізації професійної етики на практиці.

Загальноосвітня (навчальна) – сприяти становленню сучасного висококваліфікованого фахівця на підставі вивчення та розуміння етичних та деонтологічних механізмів та принципів діяльності соціального працівника.

Розвиваюча - формувати й розвивати етичні знання студентів, навчити їх аналізувати етичні явища, проблеми та конфлікти, виробити навички самостійного аналізу етичних явищ, вміння застосовувати отримані знання при оцінюванні конкретної ситуації, сприяти оволодінню вміннями та навичками, які потрібні у професійній діяльності.

Виховна - формувати переконання та ціннісні орієнтації студентів відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості, виховувати активну громадську позицію, сприяти усвідомленню ролі та значення соціальної роботи в становленні Української держави; сприяти розвитку в майбутніх соціальних працівників, їх професійних й особистісних якостей.

Завдання вивчення курсу «Деонтологія»:

- сформувані усвідомлення важливості професійних етичних принципів та норм у соціальній роботі, необхідності оволодіння професійно-етичними якостями майбутніми соціальними працівниками;
- сформувані навички налагодження контактів з клієнтами різних категорій (молоддю, неповнолітніми, людьми похилого віку та з фізичними і психічними обмеженнями тощо);
- розвинути вміння будувати ділові стосунки зі спеціалістами у сфері соціального обслуговування населення;
- навчити регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності (керуватись моделями прийняття рішень конкретних етичних проблем;

застосовувати у роботі певні підходи до прийняття етичного рішення; самостійно визначати етичні проблеми та дилеми);

- ознайомити студентів з етичними основами майбутньої професії, історією виникнення, становлення та розвитком етичних ідей щодо допомоги в цілому, та в межах соціальної роботи зокрема;
- оволодіти основними категоріями деонтології;
- формування професійного світогляду та наукового мислення;
- сприяння підвищенню рівня професійної культури студентів.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

ЗНАТИ:

- теоретичні основи етики соціальної роботи;
- основні етапи становлення етичних поглядів в історії суспільства;
- вплив суспільної моралі на розвиток етичних принципів соціальної роботи;
- основні поняття та категорії курсу;
- особистісно-моральні та професійно-етичні принципи в роботі соціального працівника;
- принципи етичної взаємодії з різними групами клієнтів;
- шляхи і засоби формування морально-етичної культури фахівців з соціальної роботи

ВМІТИ:

- виявляти, аналізувати та розв'язувати конкретні життєві ситуації, оперуючи етичними поняттями, законами, механізмами;
- працювати з науковою літературою, зокрема, першоджерелами;
- управляти дисфункціональними конфліктами;
- застосовувати комплекс професійних, правових та морально-етичних правил;
- дотримуватися моральних та етичних принципів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/ 2,5 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Професійно значимі цінності соціальної роботи, їх сутність, типологія

Тема 1. Місце і роль цінностей в соціальній роботі

Поняття про цінності, потреби, ціннісні орієнтації, установки. Аксиологія як вчення про цінності. Поняття системи та ієрархії цінностей. Ціннісні трансверсії і флуктуації. Ідеал, його сутність і зміст. Цінності та ціннісні орієнтації у професійній діяльності. Цінності і цілі, цінності та мотивація діяльності та професійної діяльності. Професійно-етична компонента соціальної роботи, її місце і роль в системі соціальної роботи.

Тема 2. Аксиологічні підстави соціальної роботи

Поняття про аксиології соціальної роботи. Людина як вища цінність і мета діяльності в сучасній професійній соціальній роботі. Функції аксиологічної компоненти

соціальної роботи: основоположна, змістотворна, структуроутворююча, системоутворююча, праксеологічна, футурологічна, аналітична та інші. Визнання людини найвищою цінністю як найважливіша умова інституціалізації сучасної професійної соціальної роботи, детермінанта її становлення і розвитку.

Тема 3. Система та ієрархія цінностей професійної соціальної роботи.

Типологія цінностей в соціальній роботі. Рівні цінностей. Ієрархія цінностей в сучасній професійній соціальній роботі. Цінність людини і суспільства. Загальнолюдські етичні цінності (свобода, захищеність, справедливість, праця, колективізм, рівність та ін), їх особливий характер в соціальній роботі та специфіка реалізації.

Тема 4. Специфічні цінності і ідеал професійної соціальної роботи

Специфічні цінності професійної соціальної роботи (благо людини і суспільства, права і індивідуальність людини, гуманістичний сенс діяльності, професіоналізм та ін) та особливості їх реалізації. Ідеал і його функції в соціальній роботі.

Змістовий модуль 2. Основні етапи становлення та розвитку ціннісних підстав соціальної роботи

Тема 5. Інстинктивно-практичні і традиційно-прагматичні основи допомоги та взаємодопомоги.

Інстинктивно-практичні основи допомоги та взаємодопомоги. Природна соціальність, альтруїзм і колективізм як іманентні характеристики людини, необхідні умови його виживання, розвитку допомоги та взаємодопомоги. Традиційно-прагматичний підхід у становленні допомоги та взаємодопомоги, благодійності та соціальної роботи

Тема 6. Соціально-ідеологічний і соціально-філософський підходи у визначенні цінності допомоги людині.

Соціально-ідеологічний підхід у визначенні цінності допомоги людині. Доктрини світових релігій і світські етико-аксіологічні концепції як ідеологічне обґрунтування моральної цінності допомоги людині. Становлення і розвиток професійних етичних систем соціальної роботи та їх кодифікація в сучасному світі.

Змістовий модуль 3. Деонтологічні питання соціальної роботи

Тема 7. Сутність, функції і основні елементи професійно-етичної системи

Професійно-етична система, її місце і роль в системі соціальної роботи, основні складові елементи. Основні групи функцій професійно-етичної системи, етичні норми і принципи професійної соціальної роботи, вимоги та правила. Проблема морального вибору соціального працівника та її відображення в професійно-етичній системі.

Тема 8. Основні детермінанти професійно-етичної системи соціальної роботи

Сутність і специфіка професійної діяльності як основна детермінанта етичної системи. Основні тенденції в розвитку професійно-етичної системи соціальної роботи.

Тема 9. Поняття і сутність професійного обов'язку в соціальній роботі

Деонтологія як вчення про обов'язок і належну поведінку. Місце і роль деонтології в етичній системі та системі цінностей соціальної роботи. Основні поняття і категорії деонтології соціальної роботи

Тема 10. Деонтологічні конфлікти в соціальній роботі

Єдність і суперечності повинності соціального працівника. Деонтологічні підходи до вирішення конфліктів. Роль деонтологічного потенціалу соціальних служб

3. Рекомендована література

Базова література

1. Беззубик К. В. Содержание и методика психосоциальной работы в системе социальной работы: учебное пособие / Беззубик К. В.; под ред. проф. Е. А. Сигиды. – М.: ИНФРА – М, 2008. – 168с.
2. Бех В. П. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти / Бех В. П. // Соціальна робота на початку ХХІ століття: проблеми теорії та практики: матеріали доповідей на Міжнародній науково-практичній конференції 29-31 жовтня 2002 року.– К., 2002. – С. 29-47.
3. Деонтология как наука о долге. Прикладные аспекты деонтологии. Долженствование в социальной работе / Г.П.Медведева. – Изд-во МосГУ, 2005. – 83с.
4. Жижко Е.В. Профессионально-этические основы социальной работы : учеб. пособие / Е.В. Жижко. – Красноярск: Сибирский федеральный университет, 2010. – 183 с.
5. Етика соціальної роботи : Курс лекцій / Іщук С.В. - Тернопіль, ТДПУ, 2008.- 59 с.
6. Кривоконь Н.І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навчальний посібник / Н.І. Кривоконь. – Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 320 с.
7. Медведева Г.П. Деонтология социальной работы: Курс лекций / Г.П. Медведева. – М.: Изд-во Academia, 2011. – 224 с.
8. Медведева Г.П. Профессионально-этические основы социальной работы: Курс лекций / Г.П. Медведева. – М.: Изд-во МГСУ, 2002. – 89 с.
9. Сила Т. І. Професійна інтеракція в соціальній роботі: соціально-психологічні особливості взаємодії соціального працівника і клієнта: монографія / Сила Т. І. – Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2010. – 241 с.

Додаткова література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Україна, 1996. – 56с.
2. Кравець В. П. Соціальні служби для молоді та демографічне виховання / Кравець В. П. // Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посібник для

- підвищення кваліфікації працівників центрів соціальних служб для молоді. – Ч. 3. / за заг. ред. А. Я. Ходорчук. – К.: ДЦССМ, 2002. – С.9-31.
3. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навч. посібник / Кривоконь Н. І. – Чернігів: ЧДІПСТіП, 2007. – 98с. Кривоконь Н. І. Професія працівника соціального захисту населення: вимоги та типізація / Кривоконь Н. І. // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. – №4. – С. 43-45.
 4. Кривоконь Н. І. Розвиток теоретико-практикологічних засад соціальної роботи як важливий чинник вдосконалення діяльності соціальних служб в Україні / Кривоконь Н. І. // Діяльність соціальних служб в Україні: досвід та шляхи вдосконалення соціальної роботи: збірник матеріалів круглого столу (29 березня 2006 року). – Чернігів. – Видавництво «Чернігівські береги», 2006. – С.76-81.
 5. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: <http://mlsp.kmu.gov.ua>.
 6. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України (із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 42. – Ст. 213.
 7. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 16. – Ст.167.
 8. Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України від 01.02.2011 № 2952-VI (2952-17) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 10. – Ст.68.
 9. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.
 10. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. Ст.290.
 11. Про соціальні послуги: Закон України (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №45. – Ст.358.
 12. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України № 968-IV (968-15) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст.359.
 13. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст.121 (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2664-IV від 16.06.2005 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 31. – Ст. 420; № 3483-IV від 23.02.2006 // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 32. – Ст. 271).
 14. Порядок реєстрації, перереєстрації та введення обліку громадян, які шукають роботу та безробітних: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2007 року № 219.
 15. Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2006 року №879 // Офіційний вісник України 2006 р. – № 26. – Ст. 1898.
 16. Про заходи щодо реалізації в 2007 році стратегії подолання бідності: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 року № 25-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mlsp.kmu.gov.ua>.

17. Про Стратегію подолання бідності: Указ Президента України від 15 серпня 2001 р. за № 637/2001 // Урядовий кур'єр. – 2001. – 18 серпня. – С. 10.
18. Этический кодекс Ассоциации социальных работников США.
19. Этический кодекс Ассоциации социальных работников Великобритании.
20. Этика социальной работы: принципы и стандарты (профессиональный этический кодекс МФСР – Международной федерации социальных работников).

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Поточний контроль (рейтинг) – оцінювання за результатами практичних занять.

Модульний контроль.

Контроль самостійної роботи (захист індивідуальних науково-дослідницьких завдань).

Підсумковий контроль (залік).